

ממכריהם הישראלים, ומנגחין יתרון, ומסרסים אותם עבור הישראל [כי לישראל אסור לסרס בהמה], ויודעים אותם הגויים שהם מכירי ישראל כי לישראל אסור לסרס, ולטובת הישראל היו עושים כן, לפי ששור המסורס יפה לחרישה, מהו? האם יש בדבר זה עבירה מצד הישראל משום איסור סירוס, כיון שהגוי עושה כן מפני שידוע שהישראל רוצה בזה, וה"גניבה" היא למראית עין בלבד, ויש לקנסו על כך או לא.

שלח להו: הערמה אתעביד בהו [נעשה בהם איסור בהערמה, שהיה הישראל עושה עצמו כאינו רואה שגונב הגוי את שורו, והיה מניח לגוי לסרסו].

ולכן, **אערימו עליהו, ויזדבנו?** אף אנו נקנסו את המערים, שיצטרך למכור שורו, ולא יהנה מן העבירה,

ואם באיסור לאו אין איסור אמירה לנכרי, הרי אפילו לצוות לגוי לסרס מותר. ומה איסור עשה המערים? ובהכרח, אסור לצוות לגוי אפילו באיסור לאו. ואלו שהערימו על איסור זה, קנסום.

ודוחה הגמרא: **אמר רב פפא:** לעולם יתכן ומותר לומר לנכרי לעשות עבורו מעשה האסור באיסור לאו. **ובני מערבא,** ששלחו לאבוב דשמואל לשאול מה דין המערימים ומניחים לסרס בהמותיהם, **סברי לה כרבי חידקא, דאמר: בני נח מצווין על הפירוס,** וקא עברי אלו המערימים ומניחים לסרס בהמותיהם **משום "ולפני עור לא תתן מכשול"**, ומשום איסור זה קנסום שלא יהנו

[זהו דוקא] **לענין שבת, דאיסור חמור הוא,** והעובר עליו ענוש פקילה. **אבל חסימה, דאיסור לאו הוא,** ועונשו רק מלקות. **לא** החמירו לאסור על הישראל לומר לגוי לעשות האיסור.

או דלמא, לא שנא. ואף באיסור לאו בלבד אסרו חכמים לומר לגוי לעשות איסור.

תא שמע ממה ששינונו: נכרי הדש בפרתו של ישראל, אינו עובר משום בל תחסום, כיון שהחסום הוא הגוי.

ומלשון "אינו עובר", משמע, רק **מעבר הוא דלא עבר** על הלאו של לא תחסום. **הא איסורא, איכא.** משום שצוה לגוי לעשות איסור, לחסום את הבהמה, ואסור לצוותו כך, מחמת איסור דרבנן של אמירה לנכרי.

ודוחה הגמרא: **בדין הוא דאיסורא נמי ליכא.** שאין איסור אמירה לנכרי באיסור לאו. ומה שנקטה הברייתא לשון "אינו עובר", שמשמעותו היא שאינו עובר על הלאו אבל אסור לעשות כן, הוא **אידי** [אגב] **דתנא סיפא, דישראל הדש בפרתו של נכרי,** ששכרה ממנו לדוש בה וחסמה, **עובר** על הלאו של לא תחסום, **תנא רישא** בנכרי הדש את תבואתו בפרתו של ישראל וחסמה בציוויו של הישראל, בלשון **אינו עובר** על איסור לא תחסום, אף ששם מותר לגמרי, ולא רק שאינו עובר באיסור.

תא שמע ממה דשלחו ליה לאבוב דשמואל: **הלין תורי דננבין ארמאי,** השוורים הללו ש"גונבים" אותם הגוים [למראית עין]

צ-ב

שליחות, הרי בסופו של דבר יעשה הישראל מלאכה בשבת על ידי ששלח את הגוי מקודם,

מן העבירה.

ורב אשי שרי, ונתקיים הקנס במה שמכר, אף שבסופו של דבר יהנה מן הסירוס.

ובאה הגמרא לדון מהו חומר הקנס שקנסו את המערימים לסרס בהמותיהם.

מרימר ומר זוטרא, ואמרי לה, הנהו תרי חסידים, כשהיו הגוים מכיריהם מסרסים בהמותיהם, אף שעשו שלא בהערמה ולא ידעו כלל שהגוי גנב בהמותיהם לסרסם, אפילו כך מחמירים היו על עצמם, וקנסו עצמם, והיו מחלפי אהרדי [מחליפים שווריהם זה עם זה].

סבר רבא למימר, כיון שהסירוס נעשה כדי לעשות את השור טוב יותר לחרישה, ימכרו לשחיטה, שמחירו פחות מדמי שור לחרישה, ולא יהנה לקבל יותר דמים עבור השור לחרישה שהושבח מחמת איסור הסירוס.

אמר ליה אביי: דיון שקנסת עליהם מכירה; ובקנס זה בלבד מספיק בכדי למנוע הערמה, כי הגוי לא יטרח כל כך לסרס אם אין הבעלים יכולים להשתמש בו.

בעי רמי בר חמא: הושיב לה קוץ בפיה, ודש בה, מהו?

האם יש בזה משום איסור לא תחסום?

ובאה הגמרא לפרש למי צריך המערים לסרס בהמתו למכור את השור בכדי שלא יהנה ממנו.

ומקשינן: והרי אם הושיב לה בעצמו קוץ, חסימה מעלייתא [מעולה] היא, ובודאי אסור!

פשיטא, בנו גדול — כי אחר דמי. ויכול המערים למכור לו את השור, ומקיים בזה את הקנס שקנסוהו.

בנו קטן — מאי?

אלא, ישב לה קוץ בפיה, שמאליו נכנס לה הקוץ בפיה, מהו? האם אסור לדוש בה במצב זה, כיון שסוף סוף היא חסומה אז, ומצוה ליטול את הקוץ מפיה אם רוצה לדוש בה. או שמא, כיון שמניעת האכילה באה מאיליה ולא מחמתו, מותר לדוש בה, ואינו מצווה ליטול את הקוץ מפיה⁽²⁰⁾.

רב אחי אפר, כיון שסוף סוף הוא משתמש בנכסי בנו הקטן, ונמצא שהוא נהנה מן הסירוס.

עשה, אבל עדיין את הדישה במצב זה שהיא חסומה הוא כן עושה, וגם זה אסור?

ותירצו התוספות, שהספק הוא במקום שהקוץ ישב מעצמו בפיה. ובזה יש להסתפק, אולי זה כמו פרה חולה, שאינה מסוגלת לאכול, שאינה נחשבת חסומה, ומותר לדוש בה. ואף שאינה אוכלת, זהו מצב בגופה שהיא לא מעונינת לאכול, וכן גם כאן, בקוץ שישב מעצמו, הסתפקה הגמרא אולי זה כחלתה

ונמצא שהישראל עושה מלאכה בשבת על ידי שלוחו שהוא הנכרי, ויש בזה איסור אמירה לנכרי.

20. והקשו התוספות, מה לי מה שהחסימה נעשתה ממילא? הרי לקמן אומרת הגמרא שבאיסור חסימה, מלבד האיסור לחסום פרה בשעת דישתה, יש גם איסור לדוש בפרה חסומה, ואף כאן, מה לי שאת החסימה לא הוא

שהיא במצב שאינה אוכלת בו.

פרם לה קטבליא, עור שלוק על גבי דישה, ואינה יכולה לאכול מן הדישה, מהו?

האם עובר בזה על איסור חסימה, שהרי עתה היא אינה דורכת על התבואה ממש, ואין זה דישה שנאמר עליה לא תחסום שור בדישו, או לא?

ואומרת הגמרא: **פשוט מהא** [מכל הספיקות], **חדא,** את הספק האם מותר לפרוס עור על גבי הדישה.

דתניא: רשאי בעל פרה, המשכיר פרתו לדוש אצל אחרים, **להרעיב פרתו,** קודם שיתנה לשוכר, **כדי שתאכל מן הדישה הרבה.** אף על פי שמחמת הרעבון היא מרבה לאכול.

ורשאי בעל הבית להתיר פקיע, את הקשר, של **עמיר,** חבילת קשים של תבואה, לפני

ועוד הסתפק: **הרביץ לה ארי מבחוי,** מהו? ומחמת פחד הארי היא מונעת עצמה מלאכול, האם יכול לדרוש בה או לא.

ותמהה הגמרא: הרי אם **הרביץ לה** הוא בעצמו, **חסימה מעלייתא היא,** ובודאי אסור!

אלא, רביץ לה ארי [ומאילוי בא] **מבחוי,** מהו? האם זה נחשב חסימה האסורה, ואסור לדוש בה באותה שעה, או לא, כיון שאין זו חסימה בגופה,

ואם תמצא לומר שאף באינו חוסם בגופה, אסור לדרוש בה, **העמיד בנה מבחוי,** ומחמת געגועיה אליו היא אינה אוכלת, מהו? האם יש בזה איסור חסימה, או לא, כיון שאינה נחסמת כל כך מחמת זה, כי אם תרעב הרבה, היא תאכל על אף געגועיה לבנה.

חיתה צמאה למיב, מהו? האם יש בזה איסור חסימה, שאין הוא חוסמה כלל אלא

הבהמה, והיא במצב שאין היא יכולה לאכול, ולא שהיא חסומה.

ולשון הרמב"ם: אחד החוסם אותה בשעת מלאכה ואחד החוסם אותה מקודם ועשה בה מלאכה והיא חסומה, לוקה.

ודייק באבן האזל שהאיסור המבואר לקמן בגמרא לדוש בחסימה, לרמב"ם הוא דוקא כשהוא עצמו חסמה מראש. שאם לא כן מדוע לא חידש הרמב"ם יותר, שאף באופן שאחר חסמה והוא דש בה שהוא חייב? ואם כן לפי הרמב"ם קשה, מה הספק בישוב לה קוץ, והרי שם לא עשה בה מעולם מעשה חסימה בבהמה? ומכח זה חידש, שספק הגמרא בישוב לה קוץ, הוא בסברא זו עצמה, האם הדין שאסור לדוש בפרה חסומה האיסור הוא במעשה הדישה

שהוא עושה עם הפרה, שדש בה במצב שהיא חסומה או שאין איסור אלא לחסום מראש לפני הדישה ואחר כך לדרוש בה גם כן, והאיסור הוא לעולם החסימה. ובקוץ שהתישב מעצמו בפיה, אין בזה שום סרך איסור.

אלא שהקשה על זה, שהרמב"ם מפרש את הגמרא לקמן, שפשטה שאסור לדוש בחסימה, שזה דוקא בחוסם אותה בידיים מראש קודם הדישה, אבל בנחסמה מעצמה אין זה מענין הגמרא לקמן, אלא זהו ספק הגמרא בישוב לה קוץ, ואם כן, מה הוכיחה הגמרא משתויי יין שהאיסור הוא אף בחוסם קודם הדישה כשם ששתויי יין אסור להם לשתות אף קודם הכניסה למקדש, והרי בשתויי יין אין כל ענין של איסור במעשה השתייה כשלעצמו, אלא רק שלא יהיה

תרצה.

בעא מיניה רבי יונתן מרבי סימאי: חסמה מבחויזן קודם שהכניסה לדוש, מהו?

האם לא תחסום שור "בדישו" אמר רחמנא, ולעשות מעשה חסימה בשעת דישה הוא שנאסר, והא, שחסמה קודם שעת הדיש, לאו "בדישו" הוא, ומותר לחוסמה בחוץ,

או דלמא, האיסור הוא "לא תרוש בחסימה" אמר רחמנא, ואף החוסמה מבחויזן הרי הוא דש בה במצב שאין היא יכולה לאכול.

אמר ליה: מבית אביך, מן האיסור האמור אצל אבותיך הכהנים, אתה למד:

שנאמר בהם "יין ושכר אל תשת, אתה ובניך אתה, בכואכם אל אהל מועד".

וכי דוקא בכואכם, לאחר שנכנסו לאהל מועד, הוא דאסור לשתות יין?

הא מישתא, קודם שנכנסו לאהל מועד, ומיעל [ואחר כך להכנס] שרי?

הרי "ולחבדיל בין הקדש ובין החול" אמר רחמנא. והמטרה באיסור השתיה היא כדי שהכהן יבחין בין עבודה כשרה לעבודה

הבהמה, לפרוס את הקשים על גבי התבואה הנידושה, ותמלא הבהמה את כריסה מן הקשים, כדי שלא תאכל מן הדישה של התבואה הרבה.

ואף שאיננה יכולה לאכול מן הדישה, כיון שאין היא דשה על גבי התבואה אלא על גבי הקשים, אין איסור בדבר.

ומכאן, שמותר לפרוס עור על גבי הדישה, על אף שהבהמה מנועה מחמת זה מלאכול מן הדישה, כיון שאינה דשה על גבי התבואה,

ודוחה הגמרא: שאני התב, בנותן עמיר על הדישה, דקא אכלה קצת מן התבואה אף לאחר נתינת העמיר, ואין זה דומה לפרוס עור, שמונעה לגמרי מהתבואה.

איבעית אימא, יש לדחות הראיה מכאן, כי מה ששינוי רשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני הבהמה, מדובר במתיר לפניה עמיר מעיקרא, קודם הדישה, והיא אוכלת תחילה מן העמיר, כדי שלא תאכל לאחר מכן הרבה מן הדישה, כיון שתהא שבעה, ומרצונה אינה אוכלת.

מה שאין כן פורס עור על התבואה, אין היא יכולה לאכול מן הדישה אפילו אם

שתויי יין יש דין דוקא ששתה, אלא שאין הבדל בין אם ישתה בפנים או קודם שיכנס, בחוץ, אבל צריך מעשה שתיה, ומזה למדה הגמרא לאיסור חסימה, שאף באיסור חסימה יש איסור לעשות מעשה חסימה אף קודם שיחל לדוש, אבל במקרה והוא לא חסם כלל, ורק דש בה במצב של חסימה, בזה נסתפקה הגמרא בישוב לה קוץ, אם אפשר ללמוד שיש כזה איסור

הכהן שכור בכואו למקדש, ואם כן, הוא הדין בחסימה, אין איסור בחסימה אלא בדישה בפרה חסומה, ואף אם חסמה אחר?

ותירץ, שבדין שתויי יין יש שני דינים: האחד, דין שכרות, ועיקרו הוא שאסור שיהיה הכהן שכור בכואו למקדש. אבל יש דין נוסף, והוא המושג של "שתויי יין", שבהם יש עונש מיתה בידי שמים, וכן הוא מחלל עבודה. ובדין

פסולה, וכשישיתכר לא יוכל להבחין. ואם כן, גם בשתיית יין קודם כניסה, גם לא יוכל להבחין בכשרות העבודות.

אלא, בהכרח, **מה התב**, זה שנאמר "יין ושכר אל תשת בבואכם" הכונה היא שבשעת **ביאה** למקדש **לא תהא** הביאה במצב של **שכרות**, בין שכרות מחמת שתיה לפני הכניסה ובין מחמת שתיה לאחר הכניסה.

הכא נמי, באיסור לא תחסום שור בדישו, הכונה היא שבשעת **דישה** **לא תהא** הבהמה במצב של **חסימה**, בין חסימה שהיא מוקדמת לדישה, ובין חסימה לאחר שהתחילה בדישה. ואסור לחסום אף קודם שעת הדישה⁽²¹⁾.

תנו רבנן: החוסם את הפרה, וחבירו דש בה. **והמזווג בכלאים**, קשר שור וחמור לעגלה, וחבירו הנהיגם יחד, **פטור** הראשון.

ואינו לוקה אלא דש ומנחוג בלבד, ולא

הגורם לכך שהדישה וההנהגה אחר כך תהיה באיסור.

איתמר: חפמה בקול, כשהיתה שוחה לאכול, היה גוער בה, ועבר על לא תחסום.

והנהיגה בקול, שהיו שור וחמור בעול אחד, והולכים על ידי שגער בהם, ועבר על איסור "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו".

רבי יוחנן אמר, חייב מלקות.

ריש לקיש אמר, פטור ממלקות, אף שעשה איסור.

ומבאר הגמרא את טעם מחלוקתם:

רבי יוחנן אמר חייב, ואף שאין עונש מלקות אלא אם כן עשה מעשה, **עקימת פיו**, כשצעק, ומחמת זה נמנעה מלאכול או שהנהיג שור וחמור, **הויא מעשה**⁽²²⁾.

ריש לקיש אמר פטור ממלקות, כיון שלא

בחסימה

21. וכתב התוספות רי"ד: שני אופנים נאסרו באיסור חסימה א' לא לחסום פרה בדישתה, ב' לא לדוש בפרה חסומה,

וישראל החוסם פרה ואחר כך נתן לנכרי לדוש בה עובר על מה שחסם את הבהמה,

ונכרי שחסם בהמה ואחר כך דש בה ישראל עובר הישראל על שדש בפרה חסומה,

ומשום כך דייקה הגמרא לעיל איבעיא להו מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה שהנכרי הוא החוסם והוא הדש אבל אם הישראל יחסום ויצוה לנכרי לדוש יהיה אסור.

והוא חידוש עצום של התורי"ד שהרי שנינו

שאינו עובר אלא הדש בלבד והיינו שהציווי לא לחסום לא נצטווה בו אלא הדש וכיצד ישראל שיחסום ואחר כך ידוש בו נכרי יעבור הישראל והרי לא הוא הדש ולא הוזהר שלא לחסום אלא הדש?! (ועיין לקמן הערה 24 בשם הקובץ שיעורים שבשעת דישה אין את הכלל שרק הדש אסור לו לחסום אלא אף אחר שיחסום בשעה שהפרה דשה עובר בלא תחסום וצ"ע)

22. והקשו התוספות שרבי יוחנן עצמו אומר שהנשבע לשקר אינו לוקה שזוהו לאו שאין בו מעשה ולדברי רבי יוחנן כאן הרי עקימת שפתיו להשבע הוא מעשה והיה לו ללקות?

ותירצו התוס' דלרבי יוחנן עקימת שפתיו הוא

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש, הסובר שעיקום פיו לצורך דיבור אין זה מעשה שלוקים עליו, ממה ששנינו בתחילת מסכת

עשה מעשה, כי קלא, שעיקם שפתיו וגער בבהמה, לא הוי מעשה לחייב עליו מלקות.⁽²³⁾

ושיטת המגיד משנה: הלאו שאין עוברים עליו על ידי עשיה הוא איסור קל שאין עונשו חמור ללקות עליו.

23. והקשה הקובץ שיעורים, ממה נפשך: אם הוא עצמו דש בפרה, מה איכפת לנו איך הוא חוסם אותה הרי הוא מנהיגה בדישתה כשהיא חסומה ובאיסור לא תחסום נאסר גם לדוש במצב של חסימה והנהגת בהמה היא מעשה גמור שלוקים עליו לכל הדעות ואם מדובר שחבירו מנהיג אותו והוא רק חוסמה בצעקתו הרי אין איסור לחסום אלא על הדש בלבד וכמו ששנינו לקמן החוסם את הפרה וכו' ואינו לוקה אלא דש בלבד?

ומכח קושיא זו חידש שאין איסור על החוסם אלא על הדש דוקא כשהוא חוסמה קודם הדישה אבל החוסם בשעה שהבהמה דשה אף שאין הוא דש בה אסור לחסום ומחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש כשחבירו דש ובשעת הדישה הוא מונע מהבהמה לאכול על ידי קולו ויתכן לדחות ולהעמיד את סוגייתנו באופן שגם את הנהגת הבהמה על הדישה וגם את החסימה הוא עושה על ידי קולו אבל אם חבירו ידוש והוא יחסום בקולו באמת יהיה מותר שלא נצטוו שלא לחסום אלא הדש בלבד.

(ועיין לעיל שהבאנו את שיטת הרמב"ם שאין איסור לדוש בפרה חסומה אלא רק אם הוא חסמה בידים מראש יש בזה איסור ולדבריו אין מקום להקשות שאף החוסם בקול ילקה מחמת שדש בחסימה שאין איסור לדוש בחסימה אלא לחסום קודם הדישה וכאן החסימה נעשתה שלא על ידי מעשה)

מעשה רק אם יש מדיבורו תוצאה של עשיה כמו כאן שמכח זה הפרה נחסמת מה שאין כן בנשבע אין מדיבורו כלום, ולכן הקשתה הגמרא (בהמשך) מהעושה תמורה שמכח דיבורו נעשה מעשה והבהמה הנוספת גם קדושה להקרבה.

והג"ח הקשה, שהאיסור לעשות תמורה מבואר בגמרא שהוא ניתק לעשה, והיינו שיש לו מצות עשה המתקנת את האיסור שנעשה בהמרה, והעשה הוא, זה שהבהמה הנוספת גם כן קדושה. ואם כן אדרבה, המעשה שנעשה מכח הדיבור של תמורה (שהוא ההקדשה של הבהמה הנוספת) הוא מתקן את האיסור, והוא לא חלק מהאיסור, ומדוע הממיר נחשב שעשה מעשה כיון שמכח דיבורו יש תוצאה של הקדשה של בהמה נוספת, הרי אדרבה, ההקדשה הנוספת איננה חלק מהאיסור, אלא תיקונו, ובאיסור לא נעשה שום מעשה, אלא רק דיבור? והמגיד משנה תירץ את קושיית התוספות, שרבי יוחנן סובר שלאו שאין בו מעשה שאין לוקים עליו, הכונה היא ללאו שבעצמותו הוא קל, שאי אפשר לעבור עליו על ידי מעשה, וכגון נשבע לשקר, שלעולם צורת האיסור שלו על ידי דיבור בלבד, שאינו מעשה, ומשום כך לאו קל הוא שאין לוקים עליו. אבל לאו של חסימה, כיון שיש אפשרות לעבור עליו במעשה, כשיחסום פרתו בידים, סובר רבי יוחנן שחמור הוא לאו זה, ואף כשיחסום לא על ידי מעשה גם כן ילקה.

נמצא ששתי גישות הם מדוע אין לוקים בלאו שאין בו מעשה.

שיטת התוספות: העובר לא על ידי מעשה, אין מעשה עבירתו חמור כל כך בכדי לחייבו מלקות.

תמורה [ב א] :

והוינן בה, דנו בבית המדרש, "הכל", לאתויי מאי? מה באה מילת "הכל", שהיא רבוי, לרבות? והרי גם האנשים וגם הנשים נאמרו במשנה במפורש.

וביאר, ש"הכל" בא לאתויי יורש קרבן מאביו, שמכח ירושתו הוא נחשב לבעל הקרבן, והמרתו נחשבת להמרה. ואם כן, משנתנו היא דלא כרבי יהודה.

דאי כרבי יהודה, האמר: יורש קרבן מאביו אינו ממיר, אינו כבעלים היכול להמיר, ומאותו הטעם יורש אינו סומך על הקרבן בשעת ההקרבה. לפי שלדעת רבי יהודה, אין הירושה חלה על הקרבנות, מפני שהם של הקדש.

ומתרצת הגמרא: האי תנא, ששנה משנת הכל ממירין, סבר לה כוותיה כרבי יהודה בחדא, במה שחייב מלקות לממיר אף שלא עשה מעשה אלא רק דיבר, ופליג עליה על רבי יהודה בחדא, במה שהחשיב את הירוש לבעל הקרבן שהמרתו מועילה.

תנו רבנן: החוסם את הפרה, ודש בה, לוקה. שעבר על לאו "לא תחוסם שור בדישו", ומשלם לבעל הפרה כמה שהיתה הפרה אוכלת אילו לא מנעה. ושיעורו ד' קבין לפרה, וג' קבין לחמור⁽²⁴⁾.

א-צא

דתנן, הכל ממירין. לא שאדם רשאי להמיר, שהמקדיש בהמה אינו יכול להחליפה באחרת. אלא שאם המיר, מומר, והועילה החלפתו להתפיס בקדושה את האחרת, אף שמן הראשונה לא הועילה החלפתו להפקיע קדושתה.

וסופג את הארבעים, כי עבר על האיסור "ולא יחליפנו", ואף שכל מעשה החלפתו היה בדיבור, שאמר "זו תחת זו".

הרי למדת, שדיבור נחשב מעשה שלוקים עליו.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: הא מני, המשנה שחייבה את הממיר מלקות, בשיטת מי היא אמורה?

בשיטת רבי יהודה היא, דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו.

ומקשה הגמרא: ומי מצית מוקמת לה כרבי יהודה? כיצד תאמר שמשנה זו, רבי יהודה אמר לה?

והא קתני רישא: הכל ממירין, כל שהוא בעל הבהמה הקדושה לקרבן, אחד האנשים ואחד הנשים, ומועילה המרתם להקדיש גם את הבהמה האחרת.

לאחר, יש לו גם זכות ממון שלא ימנעוה מלאכול עד כדי שאם מנעו ממנה צריך השוכר לשלם את הפסד אי אכילתה?

ויש לומר בזה שני אופנים: א. כיון שאסרה התורה לחסום, ממילא המשכיר פרתו לחבירו, יודעים שניהם שיצטרך לאפשר לה לאכול, ועל דעת זה הוא משכיר לו את הפרה, שיאכילנה

24. חוקר הקהילות יעקב: מנין לנו חיוב תשלומים בחוסם פרה בשעת דישה? והרי אין אכילת הפרה בשעת דישה זכות שזיכתה התורה את בעליה שיאכילה בדישתה, שהרי אף כשהבעלים עצמו דש בה אסור לו לחוסמה, ועל כרחך האיסור הוא לצער ולמנוע את הבהמה מלאכול, ומנין לנו לומר, שאם הוא משכירה